

Tutkimustietovarannosta annetun lain soveltamisesta

Jussi Sallila
OKM/KTPO

Laki tutkimustietovarannosta (1238/2021), 5 §:n 2 momentti

- **Tutkimustoimijoilla on oikeus saada 3 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuja tietoja tutkimustietovarannosta teknisen rajapinnan avulla lakisäateisten tai säätiön säännöissä määrättyjen, tutkimukseen liittyvien perustehtäviensä suorittamista varten.**
- Lain 2 §:n 1 kohdan mukaan laissa tutkimustoimijalla tarkoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriötä, tutkimusta tekeviä organisaatioita sekä tutkimusta rahoittavia ja tukevia organisaatioita.
  - Lainkohdan perustelujen mukaan ”[t]utkimustoimijoiden määritelmä on tarkoituksellisesti avoin”, ” määritelmässä ei oteta kantaa tutkimustoimijan kotimaahan muuten kuin opetus- ja kulttuuriministeriön osalta”
  - **Yhteensopivuus 5 §:n 2 momentin sääntelyn kanssa?**

Lain soveltamisessa huomioitava lainsäädäntökehikko

- Yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki (1050/2018),
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (1999/621, *julkisuuslaki*)
- Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, *tiedonhallintalaki*)

Tietosuojalainsäädäntö

- Kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetään OKM:n henkilötietojen oikeusperustan ja käsittelyperusteen selkiyttämiseksi säätämällä OKM:lle nimenomainen toimivalta ylläpitää tutkimustietovarantoa. Tutkimustietovarannon ylläpito koskee myös henkilötietojen käsittelyä tutkimustietovarannossa. Tutkimustietovarannossa ei käsitellä arkaluontoisia tietoja vaan tutkimuksen metatietoja, jotka luetellaan yksityiskohtaisesti ehdotettavan lain 3 §:n 2 momentissa.
- Teknisen rajapinnan kautta tapahtuvassa tietojen luovutuksessa otetaan huomioon tietosuoja-asetuksen 25 artiklan mukainen sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja.
- Datan vapaan liikkuvuus EU-sääntelyssä ja henkilötietojen suoja

Julkisuuslaki

- Julkisuuslain 9 §:n mukaan **jokaisella** on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.
- Tutkimustietovarantolain 5 § 2 momentissa **ei säädetä tiedonsaantioikeudesta salassapitosäännösten estämättä.**
- Julkisuuslain 16 §:n 4 momentin mukaan tietojen antamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla säädetään tiedonhallintalaissa.

Tiedonhallintalaki

- Viranomaisille tapahtuvaan tiedonluovutukseen tutkimustietovarannosta sovelletaan tiedonhallintalain 22 §:ää.
- Muille kuin viranomaisille – tutkimustietovarantolain kontekstissa siis muille kuin Suomen viranomaisille - kohdistuvaan tiedonluovutukseen sovelletaan tiedonhallintalain 24 §:ää.
- Tiedonhallintalain esitöiden (HE 238/2018 vp s. 110-111) mukaan 24 § olisi mahdollistava eikä sillä säädettäisi tiedonsaantioikeuksista tai sen perusteella kukaan ei voisi vaatia teknisen rajapinnan avaamista, vaan se jäisi viranomaisen harkittavaksi ja päätettäväksi.

Tiedonhallintalain 24 §

Viranomaisen voi luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja muulle kuin toiselle viranomaiselle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Tekninen rajapinta voidaan avata 22 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä siten kuin mainitussa pykälässä säädetään. Tiedot luovuttavan viranomaisen on tarvittaessa varmistettava, että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia.

Tiedon antamisesta muussa sähköisessä muodossa ja yleisölle katseluyhteytenä toteutettuna tietopalveluna säädetään erikseen.

Laki tutkimustietovarannosta (1238/2021)

Tutkimustoimijoilla on oikeus saada 3 §:n 2 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuja tietoja tutkimustietovarannosta teknisen rajapinnan avulla lakisääteisten tai säätien säännöissä määrättyjen, tutkimukseen liittyvien perustehtäviensä suorittamista varten.

- Ei oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja
- Teknisen rajapinnan käyttömahdollisuus
  - Ennen lain säätämistä viranomaisen harkittavissa (tiedonhallintalaki)
  - EU-säätelyn reunaehdot: datan vapaa liikkuvuus ja henkilötietojen suoja
- **Säännöksen kirjoitusasun mahdollisesta monitulkintaisuudesta huolimatta tutkimustietovarantolain 5 §:n 2 mom ei ole este tietojen luovuttamiselle teknisen rajapinnan avulla EU:n tietosuojasäätelyn piirissä olevalle ulkomaiselle tutkimustoimijalle.**